

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobkyně **GOLD CAR SERVIS, s. r. o.**, se sídlem Nádražní 64, 150 00 Praha 5, zastoupené Mgr. Ivanem Courtonem, advokátem se sídlem Minská 15, 101 00 Praha 10, proti žalovanému **Celnímu úřadu Praha D1**, se sídlem Logistický terminál – Nupaky 148, 251 01 Říčany u Prahy, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 4. 2007, č. j. 3709/07-176800-021, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 29. 1. 2009, č. j. 44 Ca 112/2008 - 21,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29. 1. 2009, č. j. 44 Ca 112/2008 - 21, **se zrušuje.**
- II.** Žaloba **se odmítá.**
- III.** Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 5. 4. 2007 zamítl žalovaný námitku žalobkyně – poddlužníka – proti exekučnímu příkazu ze dne 26. 9. 2003, jímž byla nařízena exekuce příkázáním peněžité pohledávky daňového dlužníka LREAGRAO UNLOGANI KLINDLENT PROPERTIS, akciové společnosti (dříve BENA a. s., dále též „daňový dlužník“), za žalobkyní ve výši 4 097 093,10 Kč. Žalobkyně neúspěšně namítala neexistenci pohledávky daňového dlužníka, za žalobkyní, neboť smlouvou ze dne 30. 6. 2003 (tedy před doručením exekučního příkazu žalobkyní) postoupil daňový dlužník předmětnou pohledávku na společnost CHASEVANGUARD CAPITAL CO. LTD. se sídlem ve Federaci Svatého Kryštofa a Nevisu. Žalovaný označil smlouvu o postoupení pohledávek za simulovaný právní úkon, který je neplatný podle § 37 občanského zákoníku. Smlouvu shledal neplatnou rovněž pro rozpor se zákonem a pro obcházení zákona podle § 39 občanského zákoníku.

Proti rozhodnutí žalovaného brojila žalobkyně žalobou ke Krajskému soudu v Praze, který ji rozsudkem ze dne 13. 12. 2007, č. j. 44 Ca 64/2007 - 50 zamítl. Nejvyšší správní soud

ke kasační stížnosti žalobkyně rozsudkem ze dne 6. 8. 2008, č. j. 1 Afs 96/2008 - 88, zrušil rozsudek krajského soudu pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů.

Krajský soud tedy pokračoval v řízení a rozsudkem ze dne 29. 1. 2009, č. j. 44 Ca 112/2008, žalobu opět zamítl.

Proti novému rozsudku krajského soudu podala žalobkyně další kasační stížnost. V ní nejprve vyjádřila přesvědčení, že v předchozím řízení Nejvyšší správní soud nevyslovil právní názor, jenž by se týkal hmotněprávní otázky neplatnosti smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 30. 6. 2003, a proto je opakovaná kasační stížnost přípustná bez ohledu na ustanovení § 104 odst. 3 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). V argumentaci týkající se věci samé pak žalobkyně poukázala na to, že krajský soud při posuzování citované smlouvy vyšel z toho, že chyba v součtu jednotlivých faktur, již žalovaný provedl v některých exekučních příkazech, se objevila i v této dříve uzavřené smlouvě. Krajský soud následně dovodil, že citovaná smlouva svým obsahem a účelem odporuje zákonu, resp. jej obchází. Z tohoto důvodu se krajský soud ztotožnil s postupem žalovaného, který smlouvu o postoupení pohledávek ani oznámení o postoupení pohledávky nepřipustil k důkazu, a dále rovněž považoval za nadbytečný žalobkyní navrhovaný výslech svědků k okolnostem uzavření předmětné smlouvy. Se závěry krajského soudu žalobkyně nesouhlasila, provedla rozbor zákonné úpravy smlouvy o postoupení pohledávky, poukázala na relevantní literaturu a judikaturu. Podle žalobkyně byla smlouva o postoupení pohledávek ze dne 30. 6. 2003 a oznámení o postoupení pohledávky z téhož dne klíčovým důkazem pro posouzení, zda nastala povinnost žalobkyně plnit postupníkovi bez ohledu na platnost smlouvy o postoupení pohledávek. V řízení navíc nebylo prokázáno, že by žalobkyně o neplatnosti smlouvy o postoupení pohledávek věděla. Dále žalobkyně zdůraznila, že je vzhledem k § 526 odst. 2 občanského zákoníku v nerovném postavení vůči smluvním stranám smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 30. 6. 2003. Žalobkyni by tak měla být dána možnost prokázat, že tato smlouva nebyla antidatována a že početní chyba v ní se vyskytující je pouze dílem omylu a shoda této chyby s chybou v některých exekučních příkazech žalovaného je věcí náhody. Právě soudu navrhovaní svědkové by mohli objasnit, jak ke vzniku chyby v součtu došlo.

Žalovaný se ke kasační stížnosti v poskytnuté lhůtě nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud při posuzování první kasační stížnosti žalobkyně vycházel z názoru zaujatého osmým senátem zdejšího soudu v rozsudku ze dne 28. 2. 2007, č. j. 8 Afs 94/2005 - 48 (www.nssoud.cz), podle nějž rozhodnutí o námitkách toho, s nímž bylo v daňové exekuci jednáno jako s poddlužníkem, který však zároveň tvrdil, že poddlužníkem není, je přezkoumatelné ve správním soudnictví. Při předběžném projednávání druhé kasační stížnosti žalobkyně však ve věci rozhodující první senát zjistil, že obdobný případ (týkající se stejné smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 30. 6. 2003 uzavřené mezi LREAGRAO UNLOGANI KLINDLENT PROPERTIS, akciovou společností, a CHASEVANGUARD CAPITAL CO. LTD.) byl usnesením ze dne 11. 12. 2008, č. j. 5 Afs 33/2008 - 116 (dostupné na www.nssoud.cz), předložen rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu, neboť pátý senát dospěl k závěru odlišnému od názoru osmého senátu, totiž že osoba označená v exekučním příkazu jako poddlužník tvrdící, že ve skutečnosti poddlužníkem není, není aktivně legitimována k podání žaloby proti rozhodnutí správce daně o námitce proti exekučnímu příkazu. Neexistuje-li totiž žádná pohledávka daňového dlužníka za poddlužníkem, není poddlužník povinen splnit exekuční příkaz na přikázání pohledávky. Z tohoto důvodu nemůže exekuční příkaz na přikázání pohledávky ani rozhodnutí o námitkách proti takovému příkazu nijak zasáhnout do práv poddlužníka. Tvrdí-li tedy poddlužník v žalobě neexistenci pohledávky za daňovým dlužníkem, vylučuje tím svou žalobní legitimaci: žaloba je proto podána osobou zjevně neoprávněnou a musí být odmítnuta podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

Jelikož rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu o této otázce mohlo mít vliv na rozhodování soudu v této věci, přerušil Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 29. 12. 2009,

č. j. 1 Afs 98/2009 - 55 řízení o kasační stížnosti podle § 48 odst. 2 písm. f) ve spojení s § 120 s. ř. s. Rozšířený senát o předmětné otázce rozhodl rozsudkem ze dne 18. 5. 2010, č. j. 5 Afs 33/2008 - 180; Nejvyšší správní soud proto následně usnesením ze dne 23. 6. 2010, č. j. 1 Afs 98/2009 - 59, vyslovil, že se v řízení pokračuje.

Před posouzením přípustnosti kasační stížnosti z hlediska § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. a před případným hodnocením kasačních námitek ve věci samé se musel Nejvyšší správní soud primárně zabývat aktivní legitimací žalobkyně k podání žaloby proti rozhodnutí žalovaného o námitce proti exekučnímu příkazu. Při svých úvahách byl přítom vázán názorem rozšířeného senátu vysloveným v citovaném rozsudku ze dne 18. 5. 2010, č. j. 5 Afs 33/2008 - 180.

Rozšířený senát v tomto rozhodnutí nejprve popsal mechanismus exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky podle § 73 odst. 6 písm. a) a § 73 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (dále jen „daňový řád, d. ř.“) ve spojení s § 312 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (o. s. ř.). Správce daně nejprve vydá na základě vykonatelného exekučního titulu ve smyslu § 73 odst. 4 daňového řádu exekuční příkaz, kterým nařídí příkázání pohledávky daňového dlužníka na peněžité plnění vůči třetí osobě (poddlužník). Poté, co exekuční příkaz nabude právní moci, správce daně to oznámí poddlužníkovi, a vyzve jej, aby postiženou pohledávku následující den po doručení tohoto oznámení vyplatil správci daně. Rozšířený senát zdůraznil, že *„[s]amotné provedení exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky zákon svěřuje do rukou poddlužníka: exekuce provede vyplatou pohledávky povinného správci daně. Správce daně přitom nemá možnost provedení exekuce vynucovat jakýmkoli jiným způsobem než podáním poddlužnické žaloby dle § 315 o. s. ř. Správce daně tak především nemůže pro nevyplacení pohledávky povinného uložit poddlužníkovi pokutu podle § 37 odst. 1 d. ř. (...) Pokud poddlužník správci daně pohledávku neuhradí, je na uvážení správce daně, zda se bude vlastním jménem domáhat zaplacení příkázané pohledávky v nalézacím řízení u civilního soudu namísto daňového dlužníka žalobou na plnění – tzv. poddlužnickou žalobou dle § 315 o. s. ř. V řízení o poddlužnické žalobě může poddlužník vůči správci daně uplatnit jakékoli námitky, které by mohl uplatnit vůči daňovému dlužníku. (...) Pokud má správce daně v řízení o poddlužnické žalobě úspěch, získá vykonatelný exekuční titul vůči poddlužníkovi. Na jeho základě pak může navrhnout civilní exekuci (výkon rozhodnutí podle o. s. ř. nebo exekuci dle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád) vůči poddlužníkovi. Jakékoli vynucování povinností stanovených v exekučním příkazu je tedy možné až na základě vykonatelného rozhodnutí soudu vydaného v občanském soudním řízení zahájeném poddlužnickou žalobou podanou správcem daně.“* (srov. body 11 až 15 předmětného rozsudku).

Z druhé strany pokud poddlužník v rámci výkonu rozhodnutí podle o. s. ř. namítá, že vůči povinnému nemá žádnou pohledávku, že pohledávka zanikla nebo že je promlčená, může tyto námitky uplatnit výhradně v řízení o poddlužnické žalobě, nikoli však formou opravného prostředku proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním jiné peněžité pohledávky, respektive proti exekučnímu příkazu, kterým se tato exekuce nařizuje podle daňového řádu. S odkazem na relevantní judikaturu Nejvyššího soudu rozšířený senát konstatoval, že poddlužník není vůbec osobou oprávněnou podat odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním jiné peněžité pohledávky a nemůže se proti nařízení exekuce na příkázání jiné peněžité pohledávky bránit ani prostřednictvím určovací žaloby v občanském soudním řízení. Rozšířený senát nepochybně právo osoby označené za „poddlužníka“ podat podle § 73 odst. 8 daňového řádu námitku proti exekučnímu příkazu, kterým se nařizuje exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky povinného vůči poddlužníkovi. Poddlužník má v tomto smyslu postavení osoby, které jsou ukládány exekučním příkazem povinnosti (exekučním příkazem správce poddlužníkovi daně zakazuje, aby pohledávku daňovému dlužníku po doručení exekučního příkazu vyplatil, započel ji nebo aby s ní jakkoli nakládal). Dospěl však k závěru, že otázky existence a promlčení pohledávky daňového dlužníka vůči poddlužníkovi nemohou být věcně posuzovány správcem daně v námitkovém řízení: *„Jisté je užitečné, když „poddlužník“ své argumenty o neexistenci pohledávky daňového dlužníka spolu s příslušnými doklady předloží správci daně, který tak má možnost zvážit úspěšnost případné poddlužnické žaloby v občanském soudním řízení. Stejně tak je správné, aby správce daně sdělil vhodnou formou svůj názor na argumenty a doklady*

předložené poddlužníkem a aby případně přehodnotil svůj názor na existenci pohledávky daňového dlužníka vůči „poddlužníku“. Otázka, zda osoba označená v exekučním příkazu za „poddlužníka“ má skutečně peněžitý závazek vůči daňovému dlužníku, nemůže být věcně řešena v námitkovém řízení.“ (bod 21 odůvodnění rozsudku).

Následně se rozšířený senát zabýval otázkou aktivní legitimace poddlužníka k podání správní žaloby podle § 65 odst. 1 s. ř. s. proti rozhodnutí správce daně o námitce proti exekučnímu příkazu. Vyšel přitom z předpokladu, že pokud z tvrzení žalobce obsažených v žalobě vyplývá, že i kdyby byla tato tvrzení pravdivá, žalobce nemohl být na svých právech dotčen, žalobní legitimace žalobce ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. dána není. Podle rozšířeného senátu poddlužník, „*kteřý tvrdí, že nemá povinnost vůči daňovému dlužníkovi z důvodu uvedeného v exekučním příkazu niceho plnit (ať již proto, že tento závazek nikdy nevznikl, že zanikl některým zákonem předvídaným způsobem nebo že došlo k jeho promlčení), zároveň tvrdí, že nemůže být exekučním příkazem nařizujícím exekuci postižením jiné peněžité pohledávky nijak na svých právech dotčen. Práv poddlužníka se totiž takový exekuční příkaz může dotknout pouze v případě, že skutečně má závazek vůči daňovému dlužníkovi. Pouze tehdy poddlužníkovi vznikají povinnosti z exekučního příkazu, tj. zákaz dluh daňovému dlužníku vyplatit, provést na něj započtení, jinak s ním nakládat a, po nabytí právní moci exekučního příkazu a po splatnosti dluhu, povinnost pohledávku daňového dlužníka vyplatit správci daně. Naopak v případě neexistence pohledávky k datu doručení exekučního příkazu „poddlužníkovi“ žádná z těchto povinností z povahy věci vzniknout nemůže. Jak bylo výše ukázáno, správce daně nemůže své úkojné právo vůči „poddlužníkovi“ jakýmkoli způsobem vynucovat (např. uložení pokuty nebo exekučními úkony směřujícími přímo proti „poddlužníkovi“). (...) Lze tedy konstatovat, že pokud „poddlužník“ podá žalobu proti rozhodnutí správce daně o námitce proti exekučnímu příkazu a jediným uplatněným žalobním bodem je tvrzení o tom, že k rozhodnému dni (doručení exekučního příkazu „poddlužníkovi“) žalobce neměl vůči daňovému dlužníkovi peněžitý závazek specifikovaný v exekučním příkazu nebo že je tento závazek promlčený, žalobce své dotčení na právech zakládající žalobní legitimaci ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. nejenže netvrdí, nýbrž přímo popírá. Takovou žalobu je proto třeba odmítnout podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.“ (body 25 a 27 odůvodnění rozsudku).*

V projednávaném případě ze správního spisu vyplývá, že žalovaný nařídil exekučním příkazem ze dne 26. 9. 2003, čj. E/68-8738/2003/11 (B 33/03), přikázání jiné peněžité pohledávky daňového dlužníka za žalobkyní. Žalobkyně podala dne 9. 10. 2003 námitku, v níž tvrdila, že vůči daňovému dlužníku žádný závazek nemá, neboť pohledávka byla daňovým dlužníkem postoupena třetí osobě, a to bylo žalobkyni oznámeno ještě před doručením exekučního příkazu. V doplnění námitky ze dne 16. 10. 2003 žalobkyně dále namítla, že exekuční příkaz není dostatečně odůvodněn a není v něm dostatečně specifikována pohledávka daňového dlužníka za žalobkyní. Žalovaný námitku zamítl napadeným rozhodnutím ze dne 5. 4. 2007, čj. 3709/07-176800-021. Ohledně neexistence pohledávky daňového dlužníka za žalobkyní žalovaný uzavřel, že smlouva o postoupení pohledávek byla antidatována a vyhotovena až po vydání exekučního příkazu. Smlouvu označil za simulovaný právní úkon, který je neplatný podle § 37 občanského zákoníku. Smlouvu shledal neplatnou rovněž pro rozpor se zákonem a pro obcházení zákona podle § 39 občanského zákoníku. Ve správní žalobě podané žalobkyní proti rozhodnutí žalovaného o zamítnutí námitky pak žalobkyně uplatnila pouze tvrzení o neexistenci závazku vůči daňovému dlužníku ke dni doručení exekučního příkazu. Ve smyslu závěrů rozšířeného senátu tedy žalobkyně v žalobě své zkrácení na právech netvrdila, naopak její tvrzení zásah do práv fakticky vylučovala. Žaloba proto byla podána osobou k tomu zjevně neoprávněnou [§ 46 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 65 odst. 1 s. ř. s.], a proto měla být odmítnuta.

Krajský soud se v řízení o žalobě dopustil zmatečnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., když žalobu projednal a věcně o ní rozhodl rozsudkem, ačkoli byla podána osobou k tomu zjevně neoprávněnou a měla být odmítnuta. K této vadě Nejvyšší správní soud přihlédl z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a rozsudek krajského soudu zrušil (výrok I.). Podle § 110 odst. 1 věta první část za středníkem s. ř. s., pokud byly již v řízení před krajským soudem důvody pro odmítnutí žaloby, Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zruší a zároveň žalobu odmítne. Výrokem II. tohoto rozsudku se proto žaloba odmítá. Za těchto okolností pak bylo zcela nadbytečné, aby se kasační soud vypořádával s jednotlivými kasačními námitkami.

Podle § 110 odst. 2 má Nejvyšší správní soud povinnost rozhodnout i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu, rozhodl-li Nejvyšší správní soud současně o odmítnutí návrhu, zastavení řízení nebo o postoupení věci. Výrok o náhradě nákladů řízení se proto opírá o § 60 odst. 3, podle něž žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, pokud byla žaloba odmítnuta. V případě náhrady nákladů řízení o kasačních stížnostech je nutno aplikovat totožné ustanovení (ve spojení s § 120 s. ř. s.), a to s ohledem na skutečnost, že rozsudky městského soudu vydané v této věci byly sice zrušeny (bylo tedy vyhověno žalobci), avšak zároveň byla žaloba sama odmítnuta.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. července 2010

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu